

Na pomedzí filozofie, korpusovej lingvistiky a formálneho prístupu k jazyku

Miroslav Zumrík

15. celoslovenské stretnutie jazykovedcov

20. – 21. 6. 2022

Bratislava

Komplexnost' řeči/jazyka a komplexnost' vied o řeči/jazyku

„Vytvářet zřetelné představy o teoretické lingvistice chápané jako obecný, především metodologický základ věd o řeči a jazyku je dnes nejen žádoucí a užitečné, ale především svrchovaně nutné, mají-li si vědy o řeči a jazyku zachovat schopnost vzájemného porozumění ve věcech objektů, předmětů a metod.“

J. Kořenský

Teoretická jazykověda a komunikačně orientovaný výzkum řeči, 1992

Filozofické aspekty korpusovej lingvistiky (2020)

I. skúmanie filozofických otázok špeciálnej vedy:

- a) ontologická otázka: spôsob jestvovania jazyka
- b) epistemologická otázka: spôsob jeho poznávania

II. interpretácia korpusovej lingvistiky:

- a) teoreticko-metodologický postoj vo vzťahu k jazyku
- b) aktér dialógu o povahe jazyka

Filozofická pozícia v práci: fenomenológia

„Spät' k veciam samotným“
(E. Husserl)

„Věda se stává výzkumem, když při rozvrhování a zajišťování svého předmětného okrsku postupuje s [...] přísností [...]. Má-li být rozvržený okrsek okrskem předmětů, pak je třeba nechat jej vystoupit v celé jeho vrstevnatosti a spleitosti“
(M. Heidegger)

Časovanie sloviess v slovenčine (2022)

I. zámer práce:

prepojenie

formálneho a systémovolingvistického prístupu k jazyku

II. nadviazanie na formálny prístup:

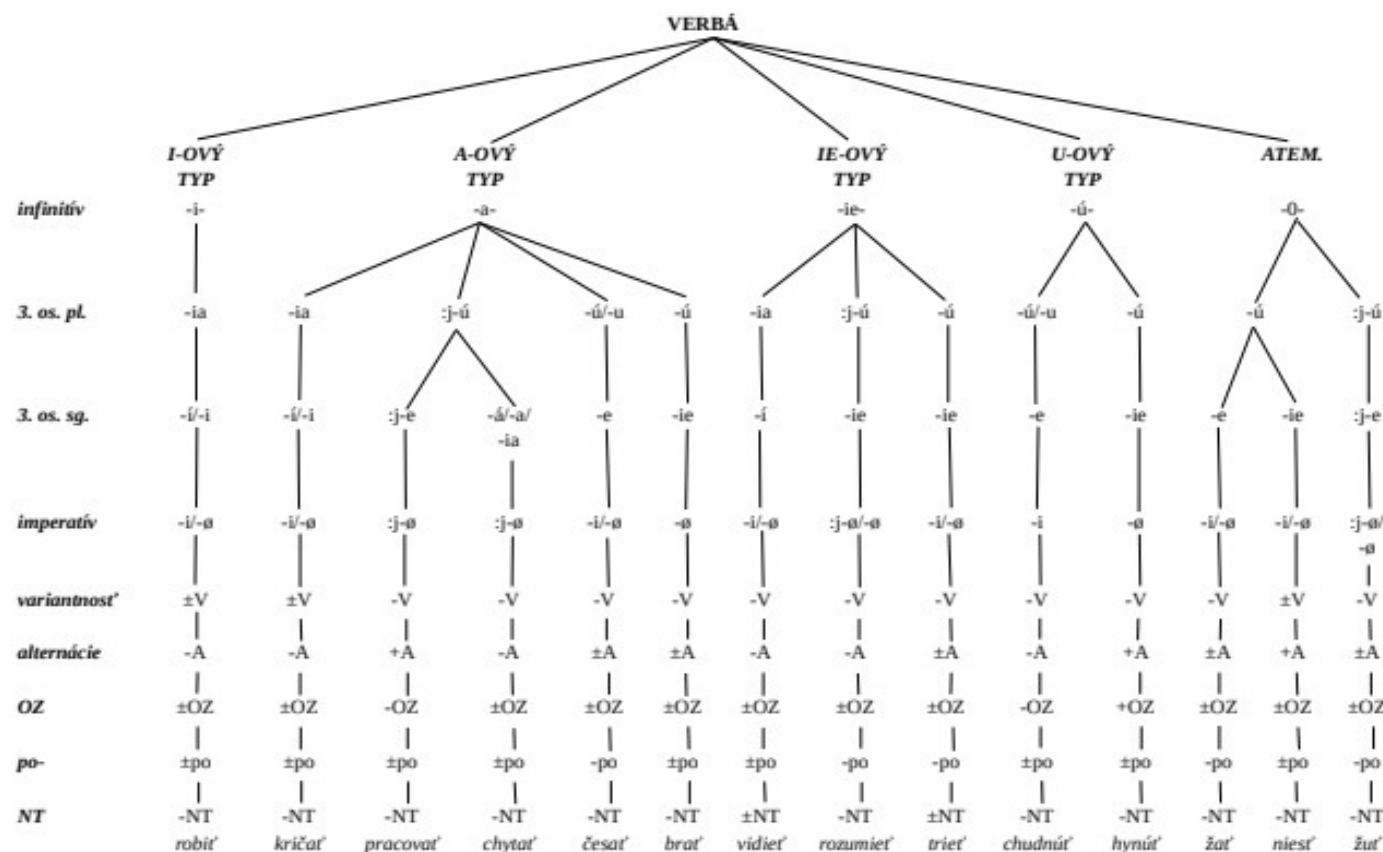
Levenštejnove editovacie operácie

III: nadviazanie na systémovolingvistický prístup:

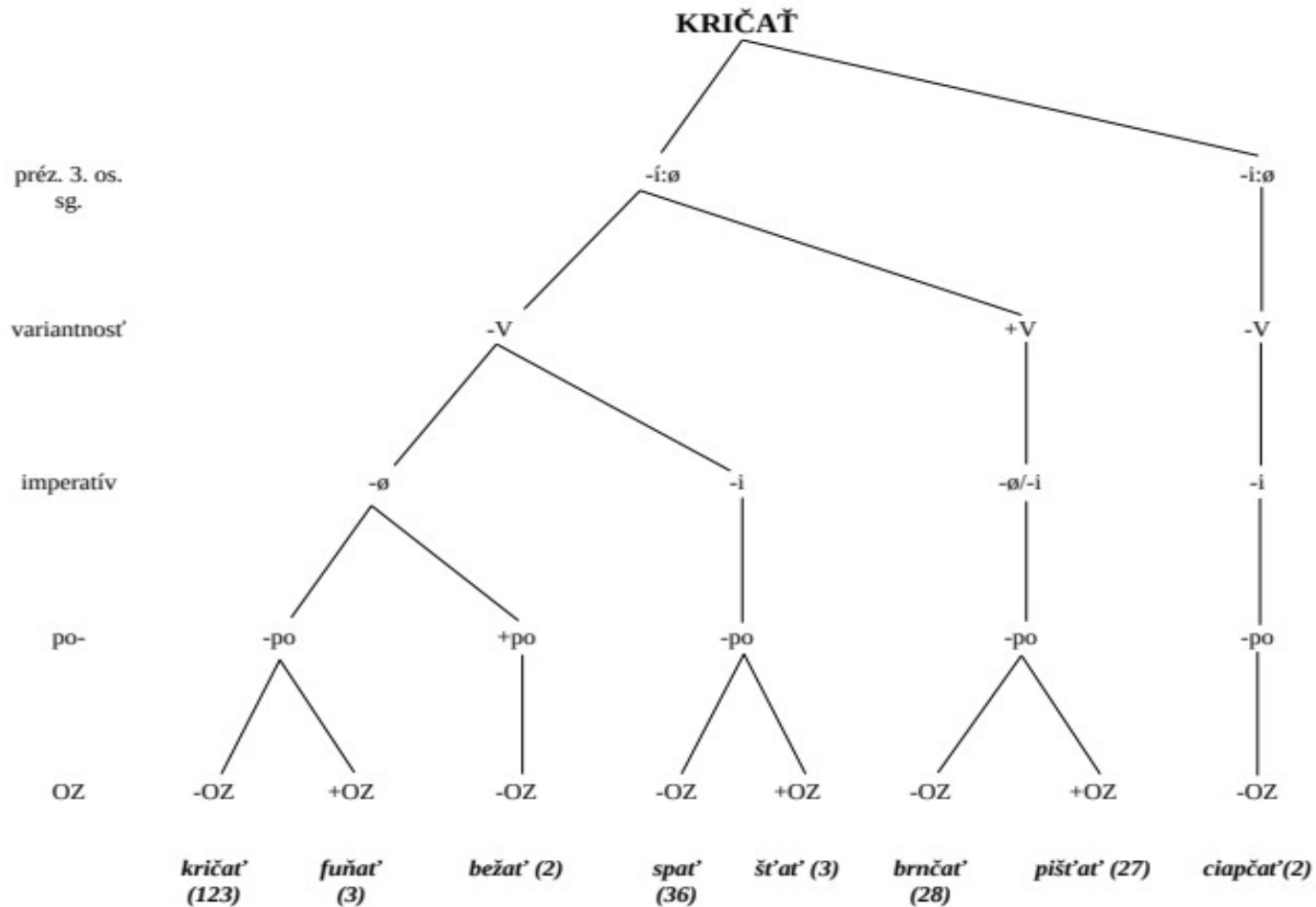
metafora roztváraného vejára (M. Sokolová)

Spracovanie a schematizácia materiálu

I. členenie slovies na konjugačné typy

II. členenie konjugačných typov

III. opis reprezentantov

I. neurčité tvary				
1) infinitív	'Vlx+': {'kričat'}			
2) transgresív	'VHx+': {'kričiac'}			
II. určité tvary				
1) indikatív				
a) prítomnosť (imperfektíva), budúcnosť (perfektíva)				
	sg.		pl.	
1. os.	'VKxsa+': {'kričím'}		'VKxpa+': {'kričíme'}	
2. os.	'VKxsb+': {'kričíš'}		'VKxpb+': {'kričíte'}	
3. os.	'VKxsc+': {'kričí'}		'VKxpc+': {'kričia'}	
b) minulosť				
1. os.	'VLxsam+': {'kričal'} 'VLxsai+': {'kričal'} 'VLxsaf+': {'kričala'} 'VLxsan+': {'kričalo'}	som	'VLxpah+': {'kričali'}	sme
2. os.	'VLxsbm+': {'kričal'} 'VLxsbi+': {'kričal'} 'VLxsbf+': {'kričala'} 'VLxsbn+': {'kričalo'}	si	'VLxpbh+': {'kričali'}	ste
3. os.	'VLxscm+': {'kričal'} 'VLxsci+': {'kričal'} 'VLxscf+': {'kričala'} 'VLxscn+': {'kričalo'}	0	'VLxpcm+': {'kričali'} 'VLxpci+': {'kričali'} 'VLxpcf+': {'kričali'} 'VLxpcn+': {'kričali'} 'VLxpc+': {'kričali'}	0
2) imperatív				
	sg.		pl.	
1. os.			'VMxpa+': {'kričme'}	
2. os.	'VMxsb+': {'krič'}		'VMxpb+': {'kričte'}	

IV. kvantitatívna časť

	Konj. typ	Σ R	Σ S	+V				+A				+OZ				+po			
				R _{-V}	%	S _{-V}	%	R _{-A}	%	S _{-A}	%	R _{-OZ}	%	S _{-OZ}	%	R _{-po}	%	S _{-po}	%
1	robiť	15	3333	4	26,67	194	5,821	0	0	0	0	6	40	1103	33,093	2	13,33	2	0,06
2	kričať	8	224	2	25	55	24,55	0	0	0	0	3	37,5	33	14,732	1	12,5	2	0,8929
3	pracovať	3	4145	0	0	0	0	3	100	4145	100	0	0	0	0	1	33,33	3	0,0724
4	chytat'	8	4545	2	25	2	0,044	0	0	0	0	2	25	8	0,176	1	12,5	1	0,022
5	česať	15	464	0	0	0	0	12	80	168	36,207	1	6,66667	5	1,0776	0	0	0	0
6	brať	5	90	0	0	0	0	4	80	79	87,778	3	60	25	27,778	1	20	1	1,1111
7	vidieť	5	139	0	0	0	0	0	0	0	0	2	40	57	41,007	1	20	1	0,7194
8	rozumieť	2	398	0	0	0	0	0	0	0	0	1	50	1	0,2513	0	0	0	0
9	trieť	3	94	0	0	0	0	1	33,3333	13	13,83	1	33,3333	13	13,83	0	0	0	0
10	chudnúť	4	1072	0	0	0	0	4	100	1072	100	0	0	0	0	1	25	1	0,0933
11	hynúť	2	83	0	0	0	0	2	100	83	100	2	100	83	100	1	50	1	1,2048
12	žať	8	58	0	0	0	0	7	87,5	56	96,552	1	12,5	3	5,1724	0	0	0	0
13	nieť	21	219	2	9,524	15	6,849	21	100	219	100	8	38,0952	72	32,877	4	19,05	6	2,7397
14	žuť	6	270	0	0	0	0	4	66,6667	95	35,185	1	16,6667	4	1,4815	0	0	0	0
15	nepravidelné	15	82	2	13,33	2	2,439	8	53,3333	52	63,415	5	33,3333	32	39,024	0	0	0	0
	CELKOVO	120	15216	12	10	268	1,761	66	55	5982	39,314	36	30	1439	9,4572	13	10,83	18	0,1183

Záver

Inter- a interdisciplinárny dialóg medzi rôznymi teoretickými a metodologickými prístupmi k jazyku možno vnímať ako:

- a) nepriame vyjadrenie komplexnej povahy jazyka
- b) zdroj podnetov k novým pojmom a výskumným otázkam
- c) korektív doterajších a ďalších poznatkov a prístupov

Ďakujem za pozornosť!